

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ
Σ Α Λ Π Ι Γ Ε
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ, ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ
ὑπο
ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΞΕΡΟΚΗΡΥΚΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

« Ἀκούσωμεν τοίνυν ἅσα τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν ἀμειψόμεν, ὅσων ὑπομένομεν βλάβην, ὅσων πνίξιν ἴσμεν γὰρ ἂν ποτε τῆς διὰ τῶν ἔργων ἐπιλαβόμεθα ἰσχυραίας οἱ μὲν αὐτοὺς τοὺς νόμους εἰδότες, καὶ εἰς πολιτείας αὐταὶ γρη.»

(Κύριλ. Ἀλεξανδρ. Συνατὴ κατὰ Μαρθ. ἐκκλησίᾳ Κερ. ΓΓ.)



ΒΑΙΟΝΕΑΣΙΟΝ
ΠΑΥΛΟΥ
ΚΩΝΣΤ. Ι. ΠΟΒΑΝΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΟΥ Ε' ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΑΓΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΛΟΥ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
1836.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ Σ Α Λ Π Ι Γ Ξ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ, ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Αριθ. 7. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ, ΤΗ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1836. ΣΑΒΒΑΤΟ

Ἐπειδὴ εἰς τὸ τέλος τοῦ προλαβόντος ἀριθμοῦ κατεχωρήσαμεν τὴν ἀγγελίαν τοῦ βιβλίου τοῦ ἀοιδήμου Κ. Φραντζίσκου Πρασαλέντου, ἐπισυνάπτομεν ἐνταῦθα καὶ τὸ προοίμιον αὐτοῦ, αὐτολεξί καθὼς εἶναι τὸ πρωτότυπον, κáμνοντες καὶ ἡμεῖς παρατηρήσεις τινὰς πρὸς φωτισμὸν τῶν ἡμογενῶν μας.

Πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἀναγνώσταις εὖ πράττειται.

Πολλῶν καὶ διαφόρων, φίλτατέ μοι ἀναγνώστα, αἰρέσεων ἢ μισόκαλος καὶ κοινὸς τῶν Χριστιανῶν ἔχθηρὸς ἐπ' ἀναιρέσει τῆς ὀρθοδοξίας, διὰ τῶν σπουδῶν τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς αὐτῶν ἐπιθυμίας ἀκολουθούντων, ἐφευρετῆς γεγονῶς, δεκαίως ἂν εἶπομι τῆ τὰς θείας παραδόσεις ἀθετούση καὶ μηδὲνα ἄγραφον τοῦ Θεοῦ λόγον ὁμολογούση μεγάλην πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ δύναμιν εἰληφέναι· τούτων γὰρ τῆς ἐκκλησίας ἀποβαλλομένων, οὐ μόνον τοὺς τε θεῖους Πατέρας καὶ τὰς σεπτὰς Συνόδους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς κανόνας σὺν ταῖς διατάξεσι τῶν Ἀποστόλων ἀφαιρούμεθα. Ὅθεν ὄλον ἡμαυτὸν τῆ ἐκκλησίᾳ δοῦς, καὶ παντὶ τρόπῳ ὑπὲρ τοῦ

τανῶν μὲν δυστυχούς, πρότερον δὲ εὐτυχούς τῶν Ἑλλήνων γένους, μηδενὸς φειδόμενος κατὰ δύναμιν ποιεῖν τι χαιρών, ἐν ὀλίγοις τὴν ἐκείνων ἰσχύον καὶ κβρος δεῖξαι οὐκ ὠκνησας. ἄλλως τε καὶ αἰτίαν μοι δοῦς ὁ τοῦ ἐν Βρετανίᾳ Ἑλληνικοῦ ψευδοφρονιστηρίου διδάσκαλος Βενιαμὴν Οὐδρῶφ· εἰς γὰρ ἀπάτην τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐγγράφως (διὰ τοῦ ἐν Ὄξονίᾳ τυπωθέντος βιβλίου κατὰ τὸ ἔτος αψδ') τὴν ἀγραφὴν τῶν Ἀποστόλων παράδοσιν πολεμῆσαι οὐκ ἐρυθρίασε· τοῦτου τοίνυν ἐν Βρετανίᾳ ἱκανὸν χρόνον ἀκούσας, καὶ ἔτι πλείονα τοῖς λοιποῖς αἰρετικοῖς διατρέψας, πᾶσαν τὴν ἐκείνων γνώμην κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐμφανῆ ποιῆσαι προῦκρινα, τοῦ προῤῥηθέντος Οὐδρῶφ ἐλέγξας τὰ σοφίσματα· οὐ γὰρ τινος ἄλλου ἕνεκα τοὺς τῶν Ἑλλήνων παῖδας εἰς τὴν ἰδίαν γῆν καλοῦσιν, εἰμὴ ὅπως τὰ δυσσεβῆ αὐτῶν αὐτοῦς ἐκδιδάξωσι δόγματα. Ὅθεν οὔτε τὰς πατρικὰς αὐτῶν προσευχὰς, οὔτε ἄλλο τι τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας ἔθος αὐτοῖς κρατεῖν ἐπιτρέπουσι, λέγοντες πάντα τὰ τοιαῦτα ἔφευρήματα εἶναι τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας· τοῦτο δὲ οὐκ εἰκῆ καὶ ἄνευ δόλου ποιοῦσιν, ἀλλ' εἰδότες τοὺς νέους αἰεὶ δόξης ὀρεγομένους (δυσκόλως γὰρ οἱ αἰρετικοὶ τὸ τῶν λατίνων ὄνομα φέρουσι) καὶ ταύτης ἕνεκα τὴν πᾶσαν ὀρθοδόξιαν ἀποβαλλομένους· ἐπεὶ δὲ τούτων ἐμνήσθη, οὐκ ἔξω τοῦ σκοποῦ τυγχάνει, μίαν τοῦ διδασκάλου πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐπαγγελίαν διηγῆσασθαι· καλέσας γὰρ ποτε ἅπαντας, τοῦτον αὐτοῖς τὸν τρόπον ἤρξατο φθέγγεσθαι· ἀλγῶ, φίλτατά μοι τέκνα, τὴν καρδίαν, ὑμᾶς ἀκούων βουλομένου εἰς τὴν πατρίδα ἐπανακάμψαι· κρατεῖτε μὲν τοι ἦν ἐδιδάχθητε πίστιν, μὴ ἀποβάλετε ἦν εὔρατε ἐν ἐσχάτοις και-

ροῖς ἀλήθειαν· ζῆ γὰρ ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἡμῶν Βασίλισσα, δι' ὧν ὑμεῖς πάντες τὰς μείζους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἔχετε τιμάς· οὐ, ὡ δεῖνα, ἔχεις τὸν θρόνον (μὴ γένοιτο) τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σὺ δὲ, κατονομάζων αὐτοῦς, τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ ἕτερος τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ὁ μετ' ἐκείνων τὸν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἐνδοξατέρας τῶν μητροπόλεων τῶν δὲ μαθητῶν ἀπισούντων· ἔτι μᾶλλον ὁ δυσσεβῆς διαμαρτύρετο, λέγων· τί τὸ κωλύον; οὐ δύναται ἡ ἡμῶν Βασίλισσα δι' ἀργυρίου, καὶ τοῦ πρέσβους αὐτῆς ποιῆσαι ὅ,τι ἂν βούλοιο; ἔπειτα οὐκ ἱκανὸν πλῆθος τῶν Ἑλλήνων παρὰ τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβει, καὶ τῷ ἐν Σμύρῃ ὑπάτῳ βιούσιν, ἀμα δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἐμπόροις; ἐὰν τοίνυν οὗτοι μεθ' ἡμῶν ἔλθωσι, διὰ τε αὐτοὺς ἕτεροι, καὶ δι' ἀργυρίου τούτων ἔτι πλείονες, οὐχ ἔξομεν τὸ ποθεύμενον; τινῶν γοῦν τῶν μαθητῶν κατανευσάντων, ἅπαντες σχεδὸν ἤρξαντο ἀτιμάζειν τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν· ρίπτειν εἰς τὰ ὀπίσω (φρίττω τοιαῦτα διηγούμενος) τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ συναλόντι φᾶναι, πάντα τὰ τοῖς ὀρθοδόξιας βδελύττεσθαι· ταῦτα δὲ γεγονέναι οὐκ ἂν ἐπίστευον τῷ λέγοντί μοι, εἰμὴ καὶ γὰρ αὐτὸς πολλὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Βενιαμὴν οὐδρῶφ εἰς ἀναίρεσιν τῆς ὀρθοδόξιας ἤκουον· βουλόμενος γὰρ τυπῶσαι τὰ κατὰ τῶν παραδόσεων αὐτοῦ σοφίσματα, παντοίοις τρόποις με πείσαι ἐσπευδε βεβαιῶσαι τὰ γραφθέντα, μόνον ὑπογράφας· μὴ πειθόμενου δέ μου, ἔλεγε· μηδεμία διαφορὰ ἔχει ἡ ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν Ἐκκλησία, ἀλλ' ὑμεῖς ὄντες νέοι, οὐ γινώσκετε καλῶς τὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δόγματα, τὰ τῆς Λατινικῆς ἀντὶ τῶν ἐκείνης λαμβάνοντες· ἐρωτοῦντος δέ μου ποιάεισι

ταῦτα, ἅπερ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ὄντα, τῆς ἡμετέρας εἶναι νομίζομεν· ἀπεκρίνατο τὸ ποιεῖν ἐν τῷ μετώπῳ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ· τὸ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς ἁγίους, καὶ ἀσπάζεσθαι τὰς εἰκόνας αὐτῶν· τὸ λέγειν ἀειπάρθενον τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ· τὸ ἔχειν νηστείας καὶ ἄλλας δαισιδαιμονίας· τελευταῖον δὲ, ὃ μέγιστόν ἐστιν ἀπάντων, τὸ πιστεύειν ἐν τῇ θεῖᾳ μυσταγωγίᾳ μεταβάλλεσθαι τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ· ταῦτα δὲ ἀκούσας ἔφη, καλῶς εἶχεν ἄν σου τὰ ῥήματα, εἰμὴ ὅτι πατέρες καὶ πᾶσα ἡ τανῶν Ἐκκλησίᾳ οὕτως ἐπίστευε καὶ ἐδογματίζετο· κακεῖνος, οὐκ οἶδας τί λέγεις· οὔτε οἱ Πατέρες, οὔτε ἡ τανῶν Ἐκκλησία οὕτω δογματίζετο· καὶ γὰρ, πῶθεν τοῦτο ἔχεις; κακεῖνος, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, αἱ καθ' ἐπάστην ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ πατριαρχῶν λαμβάνω· τοῦτο δὲ λέγων εὐθέως ἀνέωξέ τινα ἐπιστολὴν, πατριαρχικὴν ὑπογραφὴν ἔχουσαν· οὐκ οἶδα, κἄν ἀληθῶς, κἄν ὅλῳ τοῦτο ἐποίησεν· οὐ μέντοι μοι ἀναγνῶναι ταύτην ἀπέτρεψε· καὶ ταῦτα μὲν εἰρηκῆ τε καὶ ἔπραξε πρὸς τὸ δεῖξαι, τὴν Ἐκκλησίαν μὴ δογματίζεσθαι καὶ πιστεύειν ὡς ἐγὼ ἔλεγον· διὰ δὲ τοὺς πατέρας ἔφη, ὅτι οὐ γινώσκωμεν ἐξηγήσαι, καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ πατρὸς ἄνοησαι· εἰδὼς τοίνυν ἐγὼ τὸν ὅλον καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐξῆλθον, δεόμενος τοῦ Θεοῦ ἐλευθερῶσαι με ποτε τῆς δυσεβοῦς ἐκείνης διδασκαλίας, καὶ δοῦναι μοι δύναμιν, πάντα ἀπλῶς τοῖς ὀρθοδόξοις ἐμφανῆ ποιῆσαι καὶ ταῦτα ἢ σοφία τῶν αἰρετικῶν ἐπ' ἐναίρεσει τῆς ὀρθοδοξίας κατασκευάζουσα σεμνύνεται· τὰ δὲ περὶ τὴν σπουδὴν ποῖος καιροῦ μοι ἀρκέσαι πάντα ἀκριβῶς ἱστορῆσαι· οὐ μέντοι τούτων ὀλίγα εἰπεῖν ὀκνήσω· ἵνα, φίλτατέ μοι ἀναγνώστα, τὴν πᾶσαν αὐτῶν

πανουργίαν σαφέστατα μάθης εἰδότε οὖν τῇ ἀναγνώσκοντι τοὺς θεῖους Πατέρας, καὶ τὰς σιπτὰς Συνόδους μὴ δυνατόν εἶναι τοιοῦτους μύθους, οἷους πλάττουσι, λέγειν, ὅσον κατ' αὐτοὺς τῆς ἀναγνώσεως τούτων ἐργουσι τοὺς μαθητὰς· προσέτι οὐδέποτε μεθοδικῶς καὶ μετὰ τάξεως αὐτοὺς διδάξει ὑπομέγουσιν· ἀλλὰ νῦν μὲν ὀλίγας ἡμέρας γραμματικὴν, μετὰ ταῦτα δὲ πέντε ἢ ἑξ ἡμέρας φυσικὴν, καὶ πάλιν αὐτοσάυτας λογικὴν, μεθ' ἣν πάλιν γραμματικὴν καὶ μετὰ ταύτην μαθηματικὴν, καὶ ἐν λόγῳ φᾶναι, ἐν διαστήματι τριῶν, ἢ τεσσάρων μηνῶν πάσας τὰς ἐπισήμας αὐτῆς ἀναγινώσκουσι, καὶ οὐδὲ μίαν ἐξηγοῦσιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἐστι λέγοντες, ἐκεῖνο δὲ οὐ δεῖται ἐξηγήσεως, τὰ δὲ λοιπὰ οὐκ ἀναγκαῖα τοῖς Χριστιανοῖς, ἐν μεγίστῃ ἀμαθίᾳ τοὺς ἰδίους μαθητὰς κρατοῦσι· τοῦτο δὲ οὐ πάντες πάσχουσιν ἀλλὰ μόνον οἱ Ἕλληνες· δι' ἣν αἰτίαν μοι προεῖρηται· ἵνα δηλονότι μήποτε δυνηθῶσι, τοὺς Πατέρας καὶ τὰς Συνόδους συνιέντες, τὰ δυσεβῆ αὐτῶν ἐλέγξει δόγματα· ταῦτα τοίνυν, φίλτατε ἀναγνώστα, καὶ τούτοις ἄλλα ὅμοια θεασάμενός τε καὶ ἀκούσας, οὐκ ἔδυνάμην, κόπου καὶ χρόνου φειδόμενος, μὴ τοῖς πᾶσι διηγῆσασθαι καὶ δῆλὰ ποιῆσαι τὰ τόμοις ἐκδεδομένα ἐκείνων σοφίσματα· οὐ δέ μου μὴ θαυμάσης, ἀναγινώσκων τὸ, ὃ αἰρετικὸς διδάσκαλος ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου μαθητοῦ ἐλεγχόμενος· οὐ γὰρ ὡς μαθητῆς κατὰ τοῦ διδασκάλου γράψαι προῦκρινά, ὅστε τὸν ἵκαρον μιμούμενος, ὑπὲρ ἐκεῖνον ἐμκυτὸν δεῖξει ἔσπευσα· ἀλλ' ὀρθοδόξός γε ὢν, τὰ αἰρετικὰ αὐτοῦ ὄλῳ μεμιγμένα σοφίσματα ἐλέγξει δίκαιον ἠγησάμεν· καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπιγραφῆς ταῦτα· πρὸς δὲ τὸ ἀμουσον τῆς γλώττης καὶ ἀσύνδετον τῆς συντάξεως ἐκεῖνο εἰπαῖν ἔγω· ὅτι δηλο-

νότι οὔτε τῶν Μουσῶν, οὔτε τοῦ Ἑρμοῦ θεραπευτῆς καλεῖσθαι ἐσπούδασα. ἀλλὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἐκείνου Ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν, τῶν ἀπλῶς φθειγμένων τε καὶ γραψάντων· ὑμῖν δὲ ὦ νέαι καὶ τῆς παιδείας ἐρασταί, δὴ Κύριος ὁ Θεὸς δύναμιν καὶ σοφίαν τοσαύτην, ὥστε εὐφραδεστέρα συντάξει τοὺς προβατοσχημοὺς λύκους τοῖς ποιμέσι καταφανεῖς ποιῆσαι, Ἐξήρωσθε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ὅστις παρατηρήσει προσεκτικῶς τὰ κινήματα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἄνωθεν Οὐδρόφ καὶ συντρόφων αὐτοῦ ἱερέων τῆς λουθηροκαθολικῆς αἰρέσεως· παραβάλλει δὲ ταῦτα μὲν τὰ κινήματα καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν κατεπιδημησάντων ἐν ταῦθα κατὰ δυστυχίαν, ἱεραποστόλων λεγομένων τῆς αὐτῆς αἰρέσεως, βλέπει ἐναργῶς, ὅτι συστηματικῶς ὄλον τὸ ἱερατεῖον αὐτῶν προσπαθεῖ ὅλως δυνάμει νὰ διασπρέψῃ καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸν ἔθνισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις χαρακτηρίζεται ὅλως δι' αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας.

Διὰ τοῦτο καὶ τότε ἐκάλουν τοὺς παῖδας τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἰδίαν γῆν ὅπως τὰ δυσεβῆ αὐτῶν διδάξωσιν αὐτοῖς δόγματα, καὶ τώρα οἱ ἴδιοι ἦλθον εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν, ἐοῦστησαν σχολεῖα παρόμοια, καὶ δέχονται τοὺς παῖδας ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων νὰ τοὺς διδάξωσι κατ' ὀλίγον ὑποκειμενῶς τὰ ἑτεροδόξα αὐτῶν δόγματα. Καὶ καθὼς τότε δὲν ἐπέτρεπον τοὺς μαθητὰς αὐτῶν νὰ προφέρωσι τὰς πατρικὰς αὐτῶν προσευχὰς, οὔτε κανὲν ἄλλο ἔθνος τῆς ἀνατο-

λικῆς Ἐκκλησίας νὰ κρατῶσι, λέγοντες εἰς αὐτοὺς, ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι ἐφευρήματα τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, οὕτω καὶ τώρα κάμνουσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι. Καμμίαν ἀπὸ τὰς πατρικὰς ἡμῶν προσευχὰς δὲν συγχωροῦσιν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν νὰ λέγωσι, διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωσι « προσευχὰς τῆς Παραγράφου Μητρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν » καὶ πάντων τῶν ἁγίων » (διότι τὴν πρεσβείαν τῶν ἁγίων παντελῶς δὲν θέλουν νὰ ἀκούσωσι,) οὔτε τὸν Σταυρὸν αὐτῶν δὲν ἐπέτρεπον τοὺς μαθητὰς αὐτῶν νὰ κάμωσι κατ' ἀρχάς, ὅτε ἦλθον εἰς τὴν Σύραν. Τώρα ἕμεις, ἐπειδὴ ἐσκανδαλισθησαν διὰ τοῦτο πολλοὶ γονεῖς τῶν παιδῶν, παραχωροῦσιν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν νὰ κάμωσι τὸν σταυρὸν αὐτῶν προσωρινῶς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κ. Βούργες, ἕως ὅτου νὰ καταπέσωσιν αὐτοὺς μὲν τὰ ἀπατηλὰ αὐτῶν σοφίσματα νὰ ἀθετήσωσι μόνοι τῶν ὄχι μόνον τὸν σταυρὸν, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλο δόγμα καὶ ἔθιμον τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν μητρὸς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τότε ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἐδυσφήμουν τὰ ὀρθόδοξα δόγματα καὶ ἔθιμα ἡμῶν, καὶ τώρα ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας δυσφημοῦσι μὲν τὰ δυσεβῆ αὐτῶν βιβλιάρια καὶ μὲν τὰς ὑπόλους διδασκαλίας τῶν τὰ ἱερὰ δόγματα καὶ ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν· καὶ τότε συσταίνοντες αὐτοῖς τὰς ἑτεροδιδασκαλίας αὐτῶν, ἔλεγον, « μὴ ἀποβάλετε » ἢ εὔρατε ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἀλήθειαν », καὶ τώρα ἀλήθειαν λέγουσι πᾶσας τὰς λοιμώδεις ἑτεροδιδασκαλίας τῶν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυρίου Βούργες, καὶ ἴσως ἀγνοοῦσι τὴν ἀλήθειαν ὄχι ὀλιγώτερον, παρ' ὅτι ἠγνοῦν αὐτὴν ἐπὶ τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ ὁ Πόντιος Πιλάτος; ὅστις,

ὡς ἀγνοῶν τὴν σημασίαν τῆς ἀληθείας, ἠρώτα τὸν Χριστὸν « τί ἐστὶν ἀλήθεια »· αὐτῶ καὶ αὐτοὶ, ὄντες προκατηλημμένοι ἀπὸ διαφόρους παρεξηγήσεις καὶ ἀλλοκότους ἑτεροδιδασκαλίας, ἀγνοοῦσι τὴν ἀλήθειαν, τῆς ὑγιούς πίστεως, τὴν ὁποίαν ὁμολογουμένως κρατεῖ ἡ ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μὲ μαρτυρίας τῶν Θείων Ἀποστόλων, τῶν Ἀποστολικῶν ἀνδρῶν καὶ πάντων τῶν ἀληθινῶν αὐτῶν διαδόχων Θεοφώρων Πατέρων ἡμῶν· καὶ τότε τοὺς νέους ἠπάτουν μὲ διαφόρους ἀπατηλὰς ὑποσχέσεις ὡς ὁ ὄφις τὴν Ἐῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ, ὑποσχόμενοι ἄλλους ἐξ αὐτῶν νὰ κάμωσι Πατριάρχας, ἄλλους Ἀρχιερεῖς κ. τ. λ. προτεινόντες καὶ μέσα βοηθητικὰ τὰ χρήματα· καὶ τῶρα μὲ πολλὰς τοιαύτας ἀπατηλὰς ὑποσχέσεις καταγίνονται νὰ ἀπατεῶν τινὰς Ἕλληνας, προσφέροντες εἰς αὐτοὺς ἀφειδῶς χρήματα· ἀλλ' οἱ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, (ὡς εἴπομεν καὶ ἄλλοτε) καὶ τὰ χρήματα αὐτῶν καταναλίσκουσι καὶ τοὺς κερυμμένους σκοποὺς αὐτῶν κοινοποιοῦσιν εἰς τοὺς ἀπλουστέρους ἀδελφοὺς ἡμῶν κάμνοντες αὐτοὺς προσηκτικωτέρους· ἐὰν δὲ καὶ πέντε ἢ δέκα σεσηπῶτα μέλη προσηλώθησαν ὅπως διόλου πρὸς αὐτοὺς, ὀλίγον θέλουν μᾶς βλάψει, ὅταν ἡμεῖς προσέχωμεν ἐντελῶς καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ διὰ τὰ τέκνα μας καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς μας, καὶ παρατηροῦμεν ἐσκεμμένως καὶ τὰ λόγια καὶ τὰ κινήματα αὐτῶν. π. χ. ὅταν ἀκούωμεν τινὰ νὰ κατηγορῇ εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε πλαγίως ἢ νὰ μέμφεται τρόπον τινὰ τὰ ἱερά ἔθιμα καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, ἢ ἄλλο τι ἀφ' ὅσα φρονοῦμεν κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας σεβάσμιμα καὶ ἱερά, τότε προσέχοντες εἰς ἑαυτοὺς μήπως ἀπατηθῶμεν, ὑποπτευόμεθα τὸν τοιοῦτον ὡς ψευδᾶ-

δελφον καὶ ὑπουλον ἐχθρὸν τῆς ὀρθοδοξίας ἢ ἠπατημένον παρ' ἄλλου τινός, τοῦ ὁποίου ὁ σκοπὸς ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ διαστρέφῃ μακρόθεν τὴν εὐθείαν ὁδὸν τοῦ Κυρίου φρονίμως μὲν ὄσον τὸ κατ' αὐτοὺς, δολίως δὲ ὡς πρὸς ἡμᾶς, κατὰ μίμησιν τοῦ ἀρχεκάκου ὄφιος.

Ὅταν δὲ πάλιν ἀκούωμεν αὐτὸν τὸν ἴδιον ἢ ἄλλον τινὰ νὰ ἐπαινῇ τὰ κινήματα τῶν ἐπιβούλων φίλων μας, ἢ νὰ ἐκθειάζῃ ὡς εὐεργεσίας τὰς ἐπιβουλὰς των, νὰ κρύπτῃ τοὺς δολίους σκοποὺς των, καὶ νὰ ὑποκρίνηται ὅτι δὲν τοὺς ἐννοεῖ, τὸν τοιοῦτον ὑποπτευόμεθα ἔτι μᾶλλον ψευδᾶδελφον καὶ προσήλυτον τῆς ἐναγοῦς αἵρέσεως αὐτῶν.

Καὶ ὅποιον τέλος πάντων βλέπομεν μετὰ προσοχῆς κηρύττοντα πασιφανῶς, καὶ δημοσιεύοντα πάντα ταῦτα καὶ ἔτι περισσώτερα, τὸν τοιοῦτον θέλομεν νομίζει φανερόν προδότην τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως καὶ θανάσιμον ἐχθρὸν μας. Περὶ πάντων λοιπῶν τῶν τοιούτων προσέχοντες εἰς ἑαυτοὺς, ἅς τοὺς ἀποστρεφώμεθα κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐντολήν, εἴτε συγγενεῖς ἡμῶν εἶναι, εἴτε ἀδελφοὶ, εἴτε γονεῖς, εἴτε τέκνα, διὰ νὰ φαινώμεθα ἄξιοι τοῦ οὐρανοῦ νυμφίου Χριστοῦ· καθὼς λέγει ὁ ἴδιος, « ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μοι ἄξιος. » Ὅταν δὲ πάλιν ἴδωμεν μὲ προσοχὴν τινὰς ἐξ αὐτῶν μετανοοῦντας καὶ ἐπιστρέφοντας εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, ἅς τοὺς ἀγκαλιαζώμεθα, καὶ ἅς τοὺς ἀγαπῶμεν ὡς γνησίους ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ μίμησιν τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ. « Ἐπιστρέφητε πρὸς με, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ », καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ἡμᾶς, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. Ὅλον τὸ πᾶν ἀδελφοὶ μου συνίσταται εἰς τὴν προσοχὴν. « Πρόσεχε σεαυτῷ, μήποτε γένηται ῥῆμα

κρυπτόν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀνόμιμα » λέγει Μωσῆς ὁ θεό-
πτης. « Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ » λέ-
γει ὁ μέγας Ἀπόστολος. « Πρόσεχε σεαυτῷ, ἀποδεικνύει διὰ
παλλῶν ὁ μέγας Βασίλειος. Περὶ ταύτης τῆς προσοχῆς λοι-
πὸν εἶναι ὁ σκοπὸς μας. Διὰ τὴν συστήσωμεν αὐτὴν
πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, ἀγωνιζόμεθα μὲ ὅλους αὐτὰς τὰς
διατριβὰς, ἵνα διὰ τῆς προσοχῆς αὐτῆς δυνηθῆ ἕκαστος νὰ
μένῃ ἀκλόνητος εἰς τὴν πάτριον αὐτοῦ ὀρθόδοξον Ὁρθοξίαν,
νὰ φυλλάτῃ τὰ τέκνα του ὀρθόδοξα, νὰ ζῆ ἡσυχος καὶ εἰρι-
νικῶς, σεβόμενος τοὺς νόμους τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, κα-
τὰ συνέπειαν δὲ καὶ τοὺς πολιτικούς τῆς κλεινῆς ἡμῶν πα-
τρίδος, ὑποτασσόμενος καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πνευματικῶς
καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν σωματικῶς κατὰ τὰς θείας ἐντολάς·
καὶ οὕτω νὰ ᾔναι καὶ εὐσεβὴς χριστιανὸς καὶ ἀγαθὸς πο-
λίτης.

Ἡ εὐσέβεια λοιπὸν, ἡ ὁμόνοια, ἡ εἰρηνικὴ κατάστασις, ἡ
συντήρησις τοῦ ἔθνισμοῦ μας καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἔργα εἶ-
ναι τὸ σκοπούμενον ἡμῶν τέλος, καὶ ὄχι στάσεις καὶ ταρα-
χαὶ καθὼς σοφίζονται νὰ προσάπτουν οἱ ἐναντίοι. Ἡ προσο-
χὴ, καὶ μάλιστα ἡ μετὰ διακρύσεως προσοχὴ, δὲν προξενεῖ
ποτὸ οὔτε στάσειν, οὔτε ταραχὴν, οὔτε ἄλλο τι ἀπαίσιον· ἀλλ'
εἰρήνην, ὁμόνοιαν, δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, εὐπειθειαν, ἀδελ-
φότητα, φιλανθρωπίαν εὐγνωμοσύνην, συντήρησιν, ἐνότητα
φρονημάτων καὶ πᾶν ἄλλο καλὸν καὶ θεάρεστον ἔργον. Ὅσοι
ὁμῶς φρονοῦν τὴν καταστροφὴν καὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς
πατρίδος, ἀγωνίζονται νὰ ἀφαρπάξουν τὴν προσοχὴν ἀπὸ
τοὺς συμπολίτας των, διὰ τὴν τοὺς εὐρίσκει ὁ ἐχθρὸς ἀπροσ-
ἔκτους νὰ τοὺς διαθήτῃ ὡς βούλεται· ἐπιθεβαιῶν τὸν λόγον

μας αἱ περιβόητοι ἐκείναι προδοσίαι τῶν Ἀθηναίων, αἱ ὁποῖαι
ἐναργήθησαν ἀπὸ τοὺς μισθιωτὰς Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα.

Ὁ Φίλιππος ἔθετο κακὸν καὶ ὑποκεκρυμμένον σκοπὸν νὰ
ἐξουσιάσῃ τὰς Ἀθήνας, καὶ διὰ τὴν ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του,
ἐβρόνθῃ πρῶτον καὶ ἔμαθεν ὅλους τοὺς ῥήτορας ἐκείνους, οἱ
ὅποιοι ἐδύναντο νὰ πωληθῶσι πρὸς αὐτὸν διὰ τῶν χρημά-
των, ὡς σεσηπὸτα μέλη τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἐσχετίσθη
κατ' ὀλίγον μετ' αὐτῶν, καὶ τέλος πάντων τοὺς ἠγόρασε τό-
σον δεινῶς, ὥστε τοὺς ὀργάνισε καὶ νὰ δημηγοροῦν καὶ νὰ
κάμουν ἕσα ἀποτείνονται πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Φιλίππου
καὶ πρὸς ὄλεθρον τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος. Ἀφοῦ δὲ ὁ
Φίλιππος διέθεσεν αὐτοὺς κατὰ τὴν γνώμην του, ἄρχισε μα-
κρόθεν τὰ πρῶτα κινήματά του· ἦτοι νὰ ἐμβαινῇ εἰς τὰ
πράγματα τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ πολεμῇ βαθυμηδὸν τὰς ἄλ-
λας Ἑλληνικὰς πολιτείας. Τότε ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ ἄλλοι
φιλοπάτριδες τῶν Ἀθηναίων, γνωρίσαντες τοὺς κεκρυμμένους
σκοποὺς τοῦ Φιλίππου, ἐπεχείρησαν νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσο-
χὴν τοῦ κοινοῦ παρασταίνοντες ἐνώπιον πάντων τῶν Φί-
λιππον, ὡς θανάσιμον ἐχθρὸν τῆς πατρίδος, τοὺς σκοποὺς
του δολίους καὶ τὰ κινήματά του ὀλεθριώτατα. Ἄλλ' οἱ μι-
σθιωτοὶ αὐτοῦ ἐξ ἐναντίας παρέστανον τὸν Φίλιππον καλοθε-
λητὴν καὶ φίλον τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰ κινήματά του διὰ
τὰς Ἀθήνας σωτήρια. Ἄλλοι ἔλεγον πρὸς τὸν λαόν, ὅτι ὁ
Φίλιππος ἀγωνίζεται διὰ τὸ καλὸν τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀμερι-
μναῖτε· ἄλλοι, δὲν ἔχει ἐναντίους σκοποὺς ὁ Φίλιππος διὰ
τὰς Ἀθήνας· ἄλλοι, δὲν τολμᾷ ὁ Φίλιππος νὰ κινήσῃ πόλε-
μον καθ' ἡμῶν· ἄλλοι, δὲν ἀφίνουν οἱ θεοὶ τὰς Ἀθήνας· νὰ
ἐξουσιασθῶσιν ἀπὸ τὸν Φίλιππον· ἄλλοι, οἱ ἀνδρεῖοι Ἀθη-

ναίοι ἠφάνισαν τὸ πολυάριθμον στράτευμα τῶν Περσῶν καὶ διὰ ξηρᾶς, καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ τὸν Φίλιππον θάφθησθαι; ἠσυχάζετε, ἀμεριμνεῖτε, βλέπετε τὰς ἄλλας ὑποθέσεις σας, εἰς αὐτὰς σφίσατε τὴν προσοχὴν σας καὶ ὄχι ἐναντίον τοῦ Φιλίππου, ἄφετε αὐτὸν νὰ κάμνη ὅτι θέλει, καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν εἰς ἔλθῃ, ἡμεῖς εἴμεθα δυνατοὶ ὡς ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦν νὰ τὸν ἀφανίσωμεν. Ἄλλοι, ὁ Φίλιππος δὲν ἐπιβουλεύεται τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς πόλεις, τοὺς ὑπερηφάνους Θετταλοὺς βούλεται νὰ ταπεινώσῃ, τοὺς ἀσεβεῖς Φωκαεῖς νὰ τιμωρήσῃ, τοὺς ἰσχυροὺς μας Θεβαίους νὰ καταστρέψῃ, τοὺς ἀγνώμονας Εὐβοεῖς νὰ ἐκδικήσῃ· καὶ ἄλλοι ἔλεγον ἄλλα, διὰ νὰ ἀποκοιμίζουν τὸν λαὸν καὶ νὰ τοῦ ἐφαρπάξουν τὴν προσοχὴν. Αὐτὰ ταῦτα, βλέπομεν νὰ ἐνεργοῦν καὶ ἐνταῦθα οἱ μισθωτοὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων διὰ νὰ ἀποκοιμίζουν τοὺς ἀθώους ἀδελφούς μας· ἄλλοι παρακαλοῦν αὐτοὺς ὡς καλοθελητὰς ὡς εὐεργέτας μας καὶ τὰ κινήματά των σωτήρια διὰ τὸ ἔθνος μας, καὶ ὅτι ἀγωνίζονται διὰ τὸ καλὸν μας, ὅτε δὲν ἔχουν σκοποὺς ἐναντίους κατὰ τῆς πίστεώς μας, δὲν ἐπιβουλεύονται δηλ. τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ τὴν δυτικὴν μόνον, τὰ φρονήματα τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀγωνίζονται νὰ διασρέψουν κτλ. Ἄλλοι πάλιν εἴτε ὑπόλως εἴτε ἠπατημένως, λέγουσι· δὲν φοβοῦνται οἱ Ἕλληνας ἀπὸ τὰς καινοφανεῖς αὐτῶν ἑτεροδιδασκαλίας· οἱ Ἕλληνας ἀπέκρουσαν τόσας αἵρέσεις, ἀπεστόμισαν τόσους αἱρετικούς, καὶ αὐτοὶ τί δύνανται νὰ κάμουν; Ἄφετε αὐτοὺς νὰ κάμνουν ὅτι θέλουν· τίποτε δὲν θέλουν κατορθώσῃ, καὶ ἀμεριμνεῖτε· εἰς ἄλλα ἀντικαίμενα στρέψατε τὴν προσοχὴν σας, καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε. Δὲν ἀφίνει ὁ θεὸς ἀπροσάτευστον τὴν Ἐκκλησίαν του. Πύλαι Ἰδοῦ οὐ κατ' ἰσχύσουσιν αὐτῆς,

καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἄλλ' ὃ καλοὶ ἀδελφοὶ ὅσοι λέγετε ταῦτα ὄχι ἀπὸ κακίαν ἀλλὰ ἀπὸ ἀπάτην, πρὸς σᾶς βούλομαι νὰ τ' ἀποκριθῶ (καθότι αἱ ἐπιβουλαὶ τῶν ἄλλων ὡς πασιγνώστοι, εἶναι αὐτοαναίρετοι) μὲ ποῖον τρόπον τάχα ἀπέκρουσαν οἱ Ἕλληνας ἀπ' ἀρχῆς ὅλας τὰς αἵρέσεις, καὶ ἀπεστόμισαν ὅλους τοὺς αἱρετικούς; Μὲ τὴν προσοχὴν βέβαια, μὲ τὴν σπουδαίαν συναίτησιν τῶν σοφωτέρων, μὲ τὴν προφύλαξιν τῶν γονέων, μὲ τὴν ἀποστροφὴν ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν καὶ τῶν προσηλύτων αὐτῶν, μὲ τὰς διαφόρους διδασκὰς τῶν διδασκάλων καὶ μὲ πολλὰ τοιαῦτα βοηθητικὰ μέσα, τὰ ὅποια ἀφεύκτως ἀπαιτοῦνται καὶ σήμερον ἀπὸ ἡμᾶς, διὰ νὰ φανῶμεν ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν λαμπρῶν προγόνων μας. Δὲν ἀφίνει βέβαια ὁ θεὸς ἀπροσάτευστον τὴν Ἐκκλησίαν του καὶ τὸν λαὸν του· ἀλλ' εἰς φανῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς προσοχῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας μας ἄξιοι τῆς θείας αὐτοῦ προστασίας· ἄλλως μᾶς ἐγκαταλείπει ὡς ἀμελεῖς καὶ ὀνηροὺς δούλους· πρὸς τιμωρίαν μας δὲ ἔσκα τῆς τοιαύτης ἀμελείας καὶ ὀνηρίας, καταδικαζόμεθα καὶ μετὰ θάνατον εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐκεῖ ἔσται ὀκλαθμὸς καὶ ὁ θρυγγμὸς τῶν ὀδόντων. (Ματθ. Εὐαγγελ. Κεφ. κβ. στοιχ. 30.)

Ὅθεν ἀπαιτεῖται χρεια προσοχῆς ἀδελφοί, καὶ προσοχῆς μεγάλῃς διὰ νὰ ἀπαλλαγῶμεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰς ἐπιβουλάς των· ὥστε αἱ πύλαι αὐταὶ τοῦ Ἰδοῦ νὰ μὴ κατασχύσωσι κατὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπιστήσατε τὴν προσοχὴν σας καὶ κατ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι λέγουσιν, ὅτι αὐτοὶ ἀγωνίζονται νὰ διασρέψωσι τὰ δόγματα καὶ ἔθιμα ἄλλων ἐκκλησιῶν, καὶ ὄχι τὰ ἰδικά μας, καθὼς ἔλεγον οἱ μισθωτοὶ τοῦ Φιλίππου, ὅτι τοὺς Θετταλοὺς καὶ

Φωκαεῖς καὶ Θεβαίους ἐπιβουλεύεται ὁ Φίλιππος, καὶ ὄχι τοὺς Ἀθηναίους· ἐπειδὴ καθὼς πολλὰ συμφέροντα τῶν Ἀθηναίων ἐπεβουλεύοντο ἐπίσης μὲ τὰ συμφέροντα τῶν Θεβαίων καὶ Θετταλῶν παρὰ τοῦ Φιλίππου, οὕτω καὶ πολλὰ ἱερὰ δόγματα καὶ ἔθιμα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐπιβουλεύονται ἐπίσης μὲ τὰ δόγματα τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν παρὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων.

Λέγουν, ὅτι ἀσεβῶς φρονεῖ ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία λεγούσας ἁγίων καὶ ἁγγέλων, λέγουσα ἁγία Μαρία, ἅγιος Ἀντώνιος, ἅγιος Μιχαὴλ κτλ. Τοῦτο δὲν φρονεῖ ἐξ Ἰσοῦ καὶ ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία; Ὁμοίως κάμνουν καὶ περὶ ὄλων τῶν ἄλλων δογμάτων ὅσα φρονοῦν αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι συμφώνως μὲ τὴν ἀνατολικήν· καὶ μ' ὅλα ταῦτα διὰ τὴν μᾶς ἀπατῶσι, λέγουσιν, ὅτι μόνον τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν μάχονται καὶ ἀντιπολεμοῦν, τὴν δὲ ἀνατολικὴν σέβονται καὶ τιμοῦν. Μὲ ἄλλους λόγους τὴν μὲν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἀφρονημένως σέβονται, τὰ δὲ δόγματα καὶ ἔθιμα αὐτῆς μάχονται πραγματικῶς καὶ προσπαθοῦν δολίως νὰ τὰ ἀναιρέσουν. Σέβονται δηλ. τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μάχονται ὡς ἀειπάρθενον τὴν Θεοτόκον. Σέβονται τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μάχονται ὡς ἁγίους πάντας τοὺς Ἀποστόλους, Προφήτας, Μάρτυρας, Ὁσίους, ἱεράρχας, τοὺς Θεοφόρους Πατέρας αὐτῆς, τοὺς οὐρανίους Ἀγγέλους καὶ αὐτὴν τὴν Παναγίαν καὶ Ἵπεραγίαν Κυρίαν ἡμῶν καὶ Δέσποιναν Θεοτόκον Μαρίαν καὶ πᾶσαν τὴν πρεσβείαν αὐτῶν. Σέβονται τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μάχονται τὰ μυστήρια τῆς θείας μετουσιώσεως, τῆς θείας ἑξομολογήσεως καὶ πάντα τὰ λοιπὰ μυστήρια αὐτῆς. Σέβονται τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ

μάχονται τὴν σχετικὴν προσκύνησιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ πάντων τῶν ἁγίων εἰκόνων, τὴν ὁποίαν προσφέρει πανευλαβῶς ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τιμιτικῶς πρὸς αὐτάς. Σέβονται τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ἀποδοκιμάζουσι τὴν μετάφρασιν τῶν ἐβδομήκοντα, τὴν ὁποίαν παρέλαθεν ἀπ' ἀρχῆς ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία παρ' αὐτῶν τῶν θείων Ἀποστόλων, καὶ φυλάττει αὐτὴν διαδοχικῶς κατὰ πάντα ἀνόθευτον· καὶ ζητοῦν ἀντ' αὐτῆς νὰ συστήσουν ἄλλην πάντῃ ἀγνωστον καὶ ἀλλότριον τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, μεταχειριζόμενοι ὄργανα τινὰς ἐξ ἡμῶν πεπαιδευμένους μὲν κατὰ τὴν ἔξω σοφίαν, χωλαίνοντας δὲ εἰς τὴν θρησκείαν, οἵτινες ἀποδεικνύονται εἰς τὸ κοινὸν ὡς ἀντίπαλοι τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὰ δόλια κινήματά των· καὶ ὡς μέλη ἀποκεκομμένα καὶ σισηπότα. Τοῦτο δὲ δὲν μηχανῶνται οἱ σοφοὶ οὗτοι ἀνευ τινὸς αἰτίας· ἀλλὰ ὡς πολλὰ συντελεστικὸν μάλιστα εἰς τὸν σκοπὸν των· ἐπειδὴ ὅλα τὰ θεόσοφα συγγράμματα τῶν θεοφόρων πατέρων μας ἔχουν καὶ τὰς βάσεις καὶ τὰς μαρτυρίας αὐτῶν ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τῶν ἐβδομήκοντα· ὅταν λοιπὸν ἀποβάλλουν τὴν μετάφρασιν ταύτην, συγχρόνως δύνανται νὰ ἀποβάλλουν ἢ νὰ σμικρύνουν καὶ τὴν ὑπόληψιν ὄλων τούτων τῶν θεοσόφων συγγραμμάτων, καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ εἰσάξωσι τὰ συγγράμματα τῶν ἀπ' ἀρχῆς αἰρετικῶν καὶ τῶν λοιπῶν διδασκάλων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἀντιφέρονται πρὸς τοὺς θείους προστάτας καὶ ὑπερμάχους τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἰδοὺ μὲ ἓνα λόγον πῶς μηχανῶνται τὰ μὲν ἡμέτερα φρονήματα ἦτοι τὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας νὰ καταργήσωσι, τὰ δὲ ἰδικά των νὰ συστήσωσιν εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν· καὶ μόλα ταῦτα, σέβον-

ται (λέγουν) οἱ καλοὶ ἄνθρωποι τὴν ἀνυποκρίτην Ἐκκλησίαν. Ἄλλὰ τί ἄλλο δύναται νὰ ἀποδευχθῆ ἀποπώτερον τούτου; Ἀδελφοί μου Χριστιανοί, ἐπιβουλή καὶ ἀπάτη μεγάλη περιέχεται εἰς πάντα τὰ κινήματα τῶν ἀνθρώπων τούτων· καὶ οἱ ὅποιοι μᾶς ἐπιβουλεύονται καιρίως σκοπεύουν δηλαδὴ νὰ καταστρέψουν ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν μας, ὡς ὁ Φίλιππος τὰς Ἀθήνας· καθὼς ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Δημοσθένης, ὅτι ὁ Φίλιππος δὲν μάχεται περὶ ὄρων γῆς, ἀλλὰ περὶ γενικῆς καταστροφῆς, διὰ τοῦτο, προσοχὴ ἀδελφοί μου ἀπαιτεῖται καὶ προσοχὴ μεγάλη διὰ νὰ ἀποφύγωμεν ταύτην τὴν καταστροφὴν. Ὅθεν καὶ σὺς ἀδελφοί, ὅσοι ἔτυχε νὰ συνεννοηθῆτε μετ' αὐτῶν, μιμήθητε τὸν καλὸν τοῦτον ἀδελφόν μας Φραγκίσκον Πρασαλέντην ὁ ὅποιος θέλει μακαρίζεται αἰωνίως ἀπὸ τὸ ἔθνος μας, καὶ ὅσοι σύνοδοι ὀρθόδοξοὶ θέλουν συστηθῆ κατὰ καιροῦς, πᾶσαι θέλουν λέγει, αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ· καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου θέλουν ἀναθεματίζει ἄλλους τινὰς ψευδαδέλφους ἡμῶν, ὡς προδότας τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καὶ ὁμόφρονας τῶν ἐναγῶν αἰρετικῶν, ἐὰν μείνουν μέχρι τέλους ἀμετανόητοι.

Προσακλήθημεν παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Ἀττικῆς Κυρίου Νεοφύτου νὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σάμπιγγα τὴν κάτωθεν ἀπάντησίν του εἰς τὰ παρὰ τοῦ Κ. Βούργες δημοσιευθέντα περὶ τῆς Σεβασμιότητός του. Τὴν πρόσκλησιν ταύτην ἐκπληροῦμεν τοσοῦτω μᾶλλον ἀσμένως, ὅσο γνωρίζοντες τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ φρονήματα τοῦ ἀξιοσεβάστου τούτου ποιμένου τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐθεω-

ρήσαμεν ἐκ πρώτης στιγμῆς ἀνύπαρκτα τὰ περὶ αὐτοῦ δημοσιευθέντα παρὰ τοῦ Βούργες.

Ἐκ τινος Γερμανικῆς Ἐφημερίδος, ἡ *Αλλοδαπή*, ἀναμαζομένης, καταχωρίσθη εἰς τὸν ἀριθμὸν Δ'. τῆς Εὐαγγελικῆς Σάμπιγγος ἄρθρον, ἐνῶ ἑμιλεῖ τις Βούργες ὀνομαζόμενος περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα κατορθωμάτων τῶν λεγομένων Ἱεραποστόλων. Εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ γίνεται λόγος καὶ περὶ ἐμοῦ αὐταῖς λέξεσιν.

« Οἱ Ἕλληνες ἐμμένουσι σταθερῶς εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἡ » μόνη στάθμη καὶ ὁ κανὼν τῆς πίστεως εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐκήρυξε τοῦτο παθήσια » εἰς μίαν ὁμιλίαν του, τὴν ὁποίαν ἐτύπωσαν καὶ διέδωκαν » οἱ Ἀμερικανοὶ Ἱεραπόστολοι. »

Ἐπειδὴ οἱ λεγόμενοι Προτεστάνται δέχονται ὡς ἀρχὴν ὅτι μόνον τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι στάθμη καὶ κανὼν τῆς πίστεως, καὶ οὔτε περὶ τῶν παραδόσεων οὔτε περὶ τῶν ὄρων τῶν Συνόδων θέλουν νὰ ἠξεύρωσί τι, ὁ κύριος Βούργες μὲ θεωρεῖ, καθ' ὃν ἐκφράζεται τρόπον, ὁμόφρονα καὶ ὁμόδοξόν του. Ἀλλὰ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ὁμοδόξους μου δὲν ἔχω χρεῖαν ἀπολογίας· διότι εἶμαι ἀρκετὰ γνωστὸς καὶ κατὰ τὸ θεσκευτικόν μου φρόνημα, καὶ κατὰ τὴν διαγωγὴν καὶ παιδείαν μου. Τέκνον γνήσιον τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἐκ γονέων ὀρθοδόξων, ὅχι μόνον δὲν παρασάλευσα ποτὲ οὐδ' ἴωτα ἐν ἡμῶν κεραίαν ἀφ' ὧν πρεσβεύει ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης καταστάσεώς της ἡ ἐκκλησία μου, ἀλλὰ καὶ ἐμμένω πιστὸς καὶ σταθερὸς εἰς ἃ ἔμαθον καὶ ἐδίδαχθην ἐκ νεότητός μου, καὶ τίποτε δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ μὲ κλονίσῃ εἰς τὴν πίστιν μου.

Ἡ ὁμιλία, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ κύριος Βούργες, ἐβρέθη παρ' ἐμοῦ τὴν 2 Φεβρουαρίου 1833 ἐξωθεν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (τοῦ ποτὲ Θεσείου), ὅτε ἐφθασεν εἰς Ἀθήνας τὸ πρῶτον διάταγμα τοῦ κραταιωτάτου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν Βασιλέως Ὁθωνος, καθ' ἣν ἡμέραν ἐψάλη διὰ τοῦτο δοξολογία πρὸς τὸν Ἰψιστον, καὶ ἐξεδόθη διὰ τύπου ἐκ τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικοῦ τυπογραφείου· ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ γνωρισθῆ ὁρθότερον, ἂν ἐκ τῆς ὁμιλίας ἐκείνης εἶχε λόγον ὁ κύριος Βούργες νὰ μὲ ὑποθέσῃ ὁποῖον θέλει πλαγίως νὰ μὲ παραστήσῃ εἰς τὸν κόσμον, ἀναφέρω ἐνταῦθα τοὺς ὀλίγους λόγους ἐξ ὧν ἐκινῆθη ὁ εἰρημένος εἰς τὸ νὰ γράψῃ ὅσα ἔγραψε περὶ ἐμοῦ.

Προτρέπων κατὰ τὰ ἱερὰ μου καθήκοντα εἰς παῦσιν τῆς ἔχθρας καὶ διχονοίας, τὴν ὁποίαν ἐγέννησεν ἡ φορὰ τοῦ καιροῦ καὶ αἱ δεινὰί περιστάσεις, καὶ λέγων ὅτι ἀποτέλεσμα τῆς ἔχθρας καὶ τῆς σατανικῆς διχονοίας εἶναι ἀφανισμὸς καὶ ὀλέθριος, ἐπιφέρω· « ἄς ἀκούσωμεν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγε-
 » γελίου, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ νέκταρ τὸ οὐράνιον, ἡ δεσποτι-
 » κὴ διδασκαλία. . . καθὼς λέγει. « Πᾶσα βασιλεία, καὶ
 » πόλις καὶ κώμη μέρισθεισα ἔρημωθήσεται. » αὐτὸ τὸ Εὐ-
 » αγγέλιον εἶναι ἡ θάσις τῆς ὀρθῆς πίστεως, αὐτὸ εἶναι τὸ
 » θεμέλιον, αὐτὸ εἶναι ἡ ἀβραγῆς πέτρα κ τ λ. Εἰς τὴν σύν-
 » τομον ταύτην ὁμιλίαν τὴν ἐκ περιστάσεως γεννημένην, σκο-
 » πὸν δὲν εἶχον βέβαια νὰ ἐκθέσω σύστημα θεολογικόν, οὐδὰ
 » τὰς πηγὰς καὶ ἀρχὰς τῆς θεολογίας ν' ἀπαριθμῶ· ἐμμένω
 » δὲ μόνον εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, διότι τοῦτο μόνον ἀπῆται ἡ
 » περίστασις· ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἀποδεικνύομαι μὴ δεχόμενος
 » τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς ἔθρους τῶν ἁγίων Συνόδων.

Ἦναγκάσθην δὲ νὰ γράψω τοὺς βλίγους ταύτους λόγους, διότι, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν ὑπόληψίν μου, δὲν θέλω

ν' ἀφήσω τινὰ καὶ εἰς τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν καὶ ὑπο-
 ψίαν περὶ τῶν θρησκευτικῶν μου φρονημάτων· ταῦτα εἶναι
 καὶ εἰς τὴν πρεσβυτικὴν μου ἡλικίαν ὅποια ἦσαν εἰς τὴν νε-
 ανικὴν, καὶ ἐξεραώθησαν ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ χρόνου, ἐκ τῆς
 ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν ἱερῶν Γραφῶν καὶ τῶν συγ-
 γραμμάτων τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας μου, καὶ ἐκ τῆς
 σκέψεως καὶ κρίσεως, καὶ ὡς φρονῶ, διδάσκω τριάκοντα καὶ
 τρία ἤδη ἔτη ὧν ἐπίσκοπος. « Ὅθεν ἀναλαμβάνων λέγω
 εἶμαι τέκνον γνησιώτατον τῆς Ἀνατολικῆς καὶ ὀρθοδόξου
 Ἐκκλησίας, καὶ φρονῶ, δοξάζω καὶ πιστεύω, ὡς φρονεῖ, δο-
 ξάζει καὶ πιστεύει αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης καταστάσεώς
 της, καὶ πᾶν ὅ, τι αὐτὴ ἀποβάλλει καὶ ἀποκηρύττει ὡς
 νόθον καὶ παρακεχαραγμένον, καὶ ὡς ἀντικείμενον εἴτε κατ'
 εὐθείαν εἴτε ἐκ πλαγίου εἰς τὰ ἱερὰ δόγματα, εἰς τὰς τε-
 λετὰς, εἰς τὰ ἔθιμα καὶ εἰς τὰς παραδόσεις, ἀποβάλλω καὶ
 ἀποκηρύττω καὶ ἐγὼ ὡς τοιοῦτον.

Ταῦτα ἐν συντόμῳ διὰ τοὺς ἴσως σκανδαλισθέντας ἐκ
 τῆς ἀναγνώσεως τῶν δολίως παρὰ τοῦ Κυρίου Βούργες περὶ
 ἐμοῦ γραφομένων.

Ἐν Ἀθήναις 1836, Ἰουνίου 24.

Ὁ Ἀττικῆς Νεόφυτος Μεταξᾶς.

Πρὸς τὸν Συντάκτην τῆς Εὐαγγελικῆς Σάλπιγγος.

Δὲν εἶμαι Χίος οὔτε συγγραφεὺς τοῦ ἐν Παρισίοις ἐκδο-
 θέντος φυλλαδίου κατὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἱεροποστόλων ἀλλ'
 εἶμαι φίλος τῆς ἀληθείας, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέγων μὲ πολ-
 λὴν προσοχὴν τὴν ἀπάντησιν τοῦ κυρίου Βάμβδα πρὸς τὸ
 περὶ οὗ ὁ λόγος φυλλάδιον, ἐλπίζων νὰ εἴρω εἰς αὐτὴν τὴν
 περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος ἀλήθειαν· ἂν ἐφεύσθην ἢ
 ὄχι τῆς ἐλπίδος μου, θέλει ἀποδειχθῆ ἀπὸ τὰς ἀκολουθοῦσας

ακέφεις, τὰς ὁποίας ἐπὶ τούτῳ παρακαλεῖσαι, Κύριε Συντάκτα, νὰ δημοσιεύσῃς διὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐφημερίδος σου ὄργανου.

Ὁ Κ. Βάμβας λέγει ὅτι εἶναι εἷς τῶν μεταφραστῶν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, καὶ εἶναι διότι ἔχει πλήρη καὶ ἀδιάσειστον πεποίθησιν τῆς συνειδήσειός του, ὅτι κάμνει ἔργον εὐσεβὲς καὶ ὠφελίμον, κατασταλῶν διὰ τῆς μεταφράσεως γνωστὰ εἰς τὸν λαὸν τοῦ θεοῦ τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ, τὰς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ.

Ὁμολογῶ ὅτι, ἂν ὁ Κ. Βάμβας δὲν ἐκήρυτταν ὁ ἴδιος ὅτι εἶναι εἷς τῶν μεταφραστῶν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, ἦταν ἀδύνατον νὰ τὸ πιστεύσω· διότι, ἂν ἔχει ἄλλο, τὴν γλώσσαν τοῦλάχιστον τοῦ ἔθνους του πρέπει νὰ τὴν γνωρίζῃ καλά· ἀλλ' ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μετάφρασις δὲν ἔχει βᾶσιν κερμῖαν κυρίως γλώσσαν, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τὴν ἑλληνικὴν. Ὅτι δὲ διὰ τῆς αὐτῆς μεταφράσεως κατασταλῶνται γνωστὰ εἰς τὸν λαὸν τὰ μεγαλεῖα αἱ διδασκαλῖαι καὶ τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ, εὐχομαι νὰ τὰ πιστεύῃ μὲ πλήρη τῆς συνειδήσειός του πεποίθησιν ὁ Κ. Βάμβας, διότι τότε ἤθελεν εἶναι ἀληθέστερον ἄνθρωπος· ἀλλὰ... μὲ λίπην μου πλ. ἀμφισβ. μακρὰν ἀπέχῃ τοῦ νὰ τὸ φρονῶ, καὶ ἐξηγοῦμαι σαφέστερον.

Μετάφρασις εἶναι καθὼς γνωρίζομεν ὄλοι, μεταβολὴ τῆς φράσεως ἐπὶ τὸ σαφέστερον· μεταχειρίζονται δηλαδὴ τὰ δυσνόητα διὰ νὰ γένουν καταληπτὰ, διὰ νὰ τὰ ἐννοοῦν ὅλοι. Τοῦτο ἔχει, νομίζω, τοῦλάχιστον τοῦτο λέγει ὅτι ἔχει σκοπὸν καὶ ἡ λεγομένη Βιβλικὴ Ἑταιρεία· τοῦτο πέποιθιν εἶναι πράττει καὶ ὁ Κ. Βάμβας, εἰς τῶν μεταφραστῶν. Ἐς ἴδωμεν γὰρ ἂν ὁ σκοπὸς οὗτος καταρθώθῃ, ἂν δηλαδὴ ἡ λεγομένη μετάφρασις τῆς Γραφῆς κατέστησε τὰ δυσνόητα ἑλληπτα καὶ γνωστὰ εἰς τὸν λαόν.

(Γεν. Κεφ. Β. 2. 3.) « Καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ » ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε, καὶ κατέπαυσε » τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν » ἐποίησε· καὶ ἠλόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, » καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων » τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ θεὸς ποιῆσαι. »

(Μετάφρασις). « Καὶ εἶχεν ἀποτελειωμένον ὁ θεὸς εἰς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην τὸ ἔργον του, τὰ ὅποιον ἔκαμε· καὶ ἀνεπαύθη εἰς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην ἀπὸ ὅλα τὰ ἔργα του, τὰ ὅποια ἔκαμε. Καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν· διότι εἰς αὐτὴν ἀνεπαύθη ἀπὸ ὅλα τὰ ἔργα του, τὰ ὅποια διὰ νὰ κάμῃ ἔκτισεν ὁ θεός. »

Ἐδῶ παρατηροῦμεν πρῶτον, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι· μετάφρασις τῆς Γραφῆς, τὴν ὅποιαν ὁ λαὸς, ἐνοῶν πάντοτε τὸν ἑλληνικόν, γνωρίζει, ὡς ἀκούων αὐτὴν ἀναγινωσκομένην ἐπ' ἑκκλησίας, καὶ ἀπομένως πάλιν μένουσιν εἰς αὐτὸν ἄγνωστα τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ· καὶ δεύτερον ὅτι, καὶ ἄλλο κείμενον ἂν ὑποθεθῇ, ἡ μετάφρασις του εἶναι ὅχι πλέον δυσνόητος, ἀλλὰ πάντῃ ἀκατανόητος. Εἰς τοῦτο δὲν νομίζω οὔτε ὁ Κ. Βάμβας νὰ ἀμφισβᾷ ἢ ἂς μὲ ἀποκριθῇ, ὁμιλιῶν ἀνθρωπίνως καὶ λογικῶς, τί ἐννοιοῦν ἔχει τὸ, τὰ ὅποια διὰ νὰ κάμῃ ἔκτισεν ὁ θεός; ἢ διατί, μεταφράζων ἐδῶ τὸ, Κατέπαυσεν διὰ τοῦ ἀνεπαύθη, εἰς τὸ ἑδάφιον τοῦ Κ'. Κεφαλαίου τῆς ἐξόδου τὰ ἀφῆκε καθὼς εἶναι, μάλλον ὅτι ἡ φράσις εἶν' ἀπαραλλάκτος;

(Κεφ. δ'. 6. 7) « Καὶ εἶπε Κύριος ὁ θεὸς τῷ Κάϊν· ἵνα » τί περίλυπος ἐγένου, καὶ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; » Οὐκ' ἔαν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; » ἡσύχασον· πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. »

(Μετάφρασις) « Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Κἄν. διατὶ ἠγανάκτισες, καὶ διατὶ ἐκατηφίασα τὸ πρόσωπόν σου, ἄν σὺ πράττης καλῶς, τοῦτο δὲν θέλει εἶσθαι εὐπρόσδεκτον; Καὶ ἐὰν δὲν πράττης καλῶς, εἰς τὴν θύραν κείται ἡ ποινὴ τῆς ἀμαρτίας. Ἄλλ' εἰς σὲ ὑπόκειται ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, καὶ σὺ θέλεις τὸν ἐξουσιάζει.

Εἰπέ με τώρα πρὸς Θεοῦ καὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς, κύριε Βάμβια. Ποῖος Ἕλληνας, ὅχι ἐκ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ τῶν ἀκριβῶς πεπαιδευμένων, εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ ἐνοήσῃ ἢ νὰ μαντεύσῃ τὴν μετάφρασίν σου αὐτὴν; διὰ ποῖον λοιπὸν μεταφράζεις, ἀφοῦ δὲν μεταφράζεις διὰ τοὺς Ἕλληνας;

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν εἴπῃς, Κ. Συντάκτα, ὅτι ἐκλέγω τὰ δυσκολώτερα τῆς Γραφῆς, σὲ φέρω παράδειγμα τὸ ἀπλούστερον καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν λέξιν χωρίον τοῦ Δευτερονομίου, διὰ νὰ πληροφρηθῆς ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ εὐληπτα καὶ σαφῆ ἢ ἑλεεινὰ τοῦ Κ. Βάμβια μεταφράσεις τὰ διέτριψεν ἐπὶ τὸ ἀκατανόητον.

« Ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συνογερεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ.

(Μετάφρασις τοῦ Κ. Βάμβια). Ἐὰν ἴδῃς τὸν ὄνον ἐκείνου, ὃ ὁποῖος σὲ μισεῖ, πεσμένον ὑποκάτω εἰς τὸ φορτίον του, καὶ ἠθέλεις ἀποφύγει νὰ τὸν βοηθήσῃς, θέλεις βέβαια βοηθήσει μετ' αὐτὸν διὰ νὰ τὸν σηκώσῃς.

Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον μεταφράζων Κ. Βάμβια ἔχεις ἀκόμη τὴν καλοσύνην καὶ νὰ κομπάζῃς, ὅτι πράττης ἔργον ὠφέλιμον, κατασταίνων διὰ τῆς μεταφράσεως γνωστὰ εἰς τὸν λαὸν τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ; καὶ θυμῶνεις διότι σοῦ ἀποκαλύπτουν τὸ πρῶτον;

Τοῦτο λέγω, διότι ἐνθυμούμαι, Κ. Συντάκτα, τὸν θυμὸν τοῦ κυρίου Βάμβια δταν εἶχες ὑποπτεύσει πρὸ δύο ἐτῶν τὴν λέξιν *ὁμοίωμα* μεταφρασμένην εἰς τὸ *Εἰκὼνα*, καὶ ἐξέθεες τὴν περὶ τούτου γνώμην σου διὰ τῆς Ἐφημερίδος. Ἐνθυμούμαι, λέγω εἰς πόσον κόπον εἶχαν ἐμβῆ ὁ Κ. Βάμβιας διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ λέξις *Εἰκὼν* παράγεται ἐκ τοῦ *Εἶκω*, ὡς ἂν ἦτο περὶ τούτου ἀμφιβολία, καὶ δὲν ἔπαυσα ἔκτοτε ἀπορῶν πῶς ὁ Κ. Βάμβιας περιφρονεῖ τὸ κοινὸν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ νομίζῃ ὅτι δὲν εὐρίσκεται τις εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ παρατηρήσῃ τὰς ἀντιφάσεις του.

Καθότι, καὶ ἐν ὑποταθῆ πρὸς χάριν του, ὅτι εἰς τὸ ἑ. κεφάλαιον, ἐδάφιον Β. τοῦ Δευτερονομίου ἦτον ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῆ τὴν λέξιν *Εἰκὼν*, εἰς τὸ Ι. ἐδάφιον τοῦ κς. κεφαλαίου τοῦ Δευτερίου τί τὸν ἐβίασε νὰ παρενέιρῃ τὴν αὐτὴν λέξιν; Ἰδοὺ τὸ ῥητὸν κατὰ τοὺς Ὁ. « Οὐποιήσατε ὑμῖν » αὐτοὺς χειροποίητα, οὐ δὲ γλυπτὸν, οὐδὲ στηλὴν ἀναστήσαστε ὑμῖν, οὐδὲ λίθον σκοπὸν θήσετε ἐν τῇ γῆ ὑμῶν, » προσκυνῆσαι αὐτῶ. »

Ἰδοὺ καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ Κ. Βάμβια: « Δὲν θέλετε κάμει εἰς τὸν ἑαυτὸν σας εἰδωλὰ, οὐδὲ γλυπτὰ, οὐδὲ θέλετε ἀνεγείρει μεταξὺ σας κανὲν ἄγαλμα, οὐδὲ θέλετε βάλει καμμίαν πέτραν χαραγμένην μετ' εἰκόνας(!!) εἰς τὸν τόπον σας, διὰ νὰ προσκυνῆτε αὐτὴν. » Τί λέγεις κύριε Βάμβια; τὸν σκοπὸν λίθον τὸν ἐξηγεῖς πέτραν χαραγμένην μετ' εἰκόνας, καὶ τὸν παράγεις καὶ τοῦτον ἀπὸ τοῦ *Εἶκω*, διὰ νὰ καταστήσῃς γνωστὰ εἰς τὸν λαὸν τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ, καὶ πῶς νομίζεις πῶς θὰ ξυμπάσῃς μετ' τὰς κενσοφωνίας σου;

Ἀλλὰ, « πῶθεν κείρω »; καθὼς εἶπεν ὁ Φιλόξενος: εἰς ποῖαν σελίδα τοῦ παραμύθου τούτου ἐκτρώματος δὲν ἀπαν-

τῆς τις εἰκοσι τὸ ελάχιστον ἄτοπα, παρατράγωδα, βλάσφημα, ἐναντία μὲ τὰς ἐρμηνείας τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, τῶν ὁποίων ὁ Κ. Βάμβας ἐπικαλεῖται τὴν συμμεγλίαν; « Ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ, πορεύσῃ λέγουν οἱ Ὁ. Ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν σου θέλεις περιπατεῖ, λέγει ὁ Κ. Βάμβας, καθὼς καὶ τὸ « Πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπὶ τέσσαρα, » τὸ μετέφρασεν « ὅποιον περιπατεῖ ἑπάνω εἰς τὰ τέσσαρα ἐν ᾧ ὕρεται μὲ τὴν κοιλίαν καὶ Περιπατεῖ μὲ τὰ τέσσαρα, εἶναι φράσις συνηθεστάτη εἰς τὸν λαὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Κ. Βάμβας θέλει νὰ καταστήσῃ γνωστὰ διὰ τῆς μεταφράσεως τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ».

« Οὐ μὴ καταμείνει τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ τοῖς εἰς τὸν αἰῶνα, λέγουν οἱ Ὁ. » Δὲν θέλει ἀγωνίζεσθαι πάντοτε τὸ πνεῦμά μου μὲ τὸν ἄνθρωπον, λέγει ὁ Κ. Βάμβας.

« Εὐηρέστησε δὲ Ἐνώχ τῷ Θεῷ μετὰ τὸ γεννηθῆσαι αὐτὸν τὸν Μαθουσαῖα διακόσια ἔτη, λέγουν οἱ Ὁ. » Καὶ ἐπεριπάτησεν ὁ Ἐνώχ μὲ τὸν Θεὸν ἀφοῦ ἐγέννησε τὸν Μαθουσαῖα (παρακάτω Μαθουσαῖα) τριακοσίους χρόνους, λέγει ὁ κύριος Βάμβας.

« Ἰσαάχαρ τὸ καλὸν ἐπιθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἐν μέσῃ τῶν κληρῶν, λέγουν οἱ Ὁ. » Ὁ Ἰσαάχαρ εἶναι ὄνος δυνατὸς, κειτόμενος μεταξὺ εἰς δύο ρεύματα ὑδάτων, λέγει ὁ Κύριος Βάμβας.

« Οὗτός μου Θεὸς καὶ δοξάσω αὐτὸν, λέγουν οἱ Ὁ. » « Αὐτὸς εἶναι ὁ Θεός μου, καὶ θέλω ἐτοιμάσαι εἰς αὐτὸν σκηνήν, λέγει ὁ κύριος Βάμβας.

« Καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ, λέγουν οἱ Ὁ. » Καὶ μὲ τὸ φύσημα τῶν μυκτῆρων σου τὰ ὕδατα ἰσωρεύθησαν, λέγει ὁ κύριος Βάμβας.

« Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν, λέγουν οἱ Ὁ. » Δὲν θέλεις σηκώσαι ψευδῆ φήμην, λέγει ὁ κύριος Βάμβας.

« Καὶ ἀνοίσει τὸ δράγμα ἐναντι Κυρίου, λέγουν οἱ Ὁ. »

« Καὶ αὐτὸς θέλει κινήσει τὸ δράγμα ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου, λέγει ὁ κύριος Βάμβας.

« Καὶ δέρματα Ἰακίνθινα καὶ ξύλα ἄσηπτα, λέγουν οἱ Ὁ. » Καὶ δέρματα Θύων, καὶ ξύλον τοῦ Σιττήμ, λέγει ὁ κύριος Βάμβας, διὰ νὰ καταστήσῃ γνωστὰ εἰς τὸν λαὸν τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ.

« Καὶ λήψεσθε σμιδαλιν ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα » ἄρτους, λέγουν οἱ Ὁ. » Καὶ θέλεις πάρε σμιδαλιν καὶ θέλεις ποιήσαι ἀπ' αὐτὴν δώδεκα πίττας, λέγει ὁ κύριος Βάμβας; κατατρέχων τοὺς ἄρτους, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία μας διετήρησεν ἀπαραλλάκτον τὴν λέξιν εἰς τὴν Ἀρτοπλασίαν ἢ Ἀρτοκλασίαν, καὶ παρακάτω εἰς τὸ ζ' ἐδάφιον λησιμονῶν μόλα ταῦτα τὴν πίτταν, καὶ ἀφίνων τὸν ἄρτον ἄρτον, καὶ τοῦτο ὀνομάζων ὁ σοφὸς μετάφρασιν τῆς Γραφῆς πρὸς γνῶσιν τῶν τοῦ Θεοῦ μεγαλείων.

Ἀλλὰ τὰς ἀκυρολεξίας, ἀλλὰ τοὺς σολύκουσ σχηματισμοὺς, ἀλλὰ τὸν φορυτὸν ὄλων τῶν βαρβαρικῶν ἐκφράσεων τίς νὰ ἐπαριθμῆσῃ; Ἄρκει μόνον τὸ Περιβάσιον, Περβάξ, λέξεις αὐτόχρημα Περσικῆ, ἔθεν καὶ ὁ Περβανὰς τὸ ζωύφιον, εὐρὸν χώρον εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς Γραφῆς, ἐν ᾧ ἡ γλῶσσα τοῦ ἔθνους προβαίνει καθημέραν γιγαντιαίως εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς καθαρότητα, καὶ λέξεις εἰλιπρινῶς Ἀττικαὶ περιφέρονται εἰς τὰ στόματα τοῦ χυδαιοτέρου ὄχλου.

Πρὸς τί τέλος λοιπὸν ἡ μετάφρασις, ὅταν δὲν κατορθώνεται ὁ σκοπὸς τῆς; « Καὶ γὰρ ἐὰν ἀδῆλον φωνὴν σάλπιγξ δώ » (ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους ὁ Θεῖος Παῦλος), τίς παρ-

σκευάζεται εἰς πόλεμον; Οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὐσημον λόγον δώτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλοῦμενον; Ἔτσιθα γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. Ἀκούεις κύριε Βάμβρα, *Εὐσημον λόγον παραγγέλλει ὁ Θεὸς Ἀπόστολος*: ἄλλως ἔσεται λέγει εἰς ἀέρα λαλοῦντες.

Καὶ τῶντι ἀνεμώλια βάζει ὅστις νομίζει ὅτι, διαστρέφων σοφιστικῶς τὴν ἀλήθειαν τῶν Γραφῶν, καὶ ἐπισείων τὴν πρόσδοκον καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τοὺς Φαρισαίους καὶ τὰ ἄλλα ταῦτα τὰ ἐκ τριόδου ἤδη καὶ καθημαζευγμένα θὰ συσκιάσῃ τὸν προσηλυτισμὸν, τὸν προσηλυτισμὸν, καὶ λέγει ὅσα θέλεις Κ. Βάμβρα, τὸν ὅποιον προέγραψεν ἀπὸ τὰ 1833 τὸ καταστατικὸν τῆς Ἰερᾶς Συνόδου διάταγμα.

Ναί! ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν εἶναι ἀναγκαία, εἶναι ἀφευκτος, κανεὶς δὲν λέγει τὸ ἐναντίον. Ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις μετ' ἐπιγνώσεως, τῆς ὁποίας ὁμῶς οὔτε ἔχνος ἀπαντᾶται εἰς τὴν μετάφρασίν σου.

Τὸ Ἑβραϊκὸν εἶναι, λέγεις, τὸ πρωτότυπον· σὲ εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εἰδήσιν· ἀλλὰ τοῦ πρωτοτύπου τούτου τὴν γνησιότητα τολμᾶς νὰ ἐγγυηθῆς τοιαύτην, ὅποια ἦτον πρὸ διαχιλίων χρόνων; Προκειμένης ἄρα τῆς ἐλαχίστης περὶ τούτου ἀμφισβασίας, διὰ τί ἀφίνεις τῶν Ὁ, τὴν μετάφρασιν, τὴν ὁποίαν μεταχειρίσθη καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς τῆς Πίστεως καὶ οἱ Θεοὶ τοῦ Μαθηταί, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν τολμηρὰν εὐθύνην τοῦ νὰ ἀντινομοθετῆς, εἰς σὺ καὶ μόνος, εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας μέλος λογιζέσασαι, εἰς τὴν θέλησιν ἐνὸς ἔθνους, εἰς τὴν παράδοσιν καὶ τὸ ἔθος τῶν αἰώνων;

Τίς σε εἶπεν ὅτι ἀποδοκιμάζομεν τὸ Ἑβραϊκόν; Πόθεν ἐνεπαισθηθῆς ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν δέχεται τῶν Προφητῶν τὴν γλῶσσαν, καὶ δὲν ἀναγνωρίζει τοῦ πρωτοτύπου τὴν ἱερότητα;

Τὸ Ἑβραϊκὸν εἶναι βέβαια τὸ πρωτότυπον· ἀλλὰ τοῦ πρωτοτύπου τούτου ἢ ἐπισημοτέρα, ἐν ὄχι ἄλλο, ἢ μετάφρασις συνέπεσε, κατὰ θεῖαν βέβαιαν πρόνοιαν, νὰ γένη εἰς τὸ Ἑλληνικόν. ἔχοντες λοιπὸν εἰς τὴν γλῶσσάν μας τὸν θησαυρὸν τούτον, πρὸς τί τέλος νὰ μεταίω πονῶμεν ἐπιχειροῦμενοι νέαν μετάφρασιν ἀπὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ.

Οἱ ἀδελφοί μας, λέγεις, χριστιανοὶ τῆς Ἀσίας ἔχασαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἔχωσι τὰς γραφὰς μεταφρασμένας εἰς τὴν Τουρκικὴν, τὴν ὁποίαν λαλοῦν τὴν σήμερον ἀληθῆς, καὶ ἐννοῶ τὴν ἀνάγκην· ἀλλ' ὅταν συγχρόνως λέγῃς, ὅτι ἡ μετάφρασις αὕτη πρέπει νὰ γένη ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ, εἶναι ἀδύνατον νὰ σὲ ἐννοήσω, ἐκτὸς μόνον ἐν μὲ εἰπῆς, ὅτι ἀποδοκιμάζεις τῶν Ὁ. τὴν μετάφρασιν, ἢ ὅτι θέλεις νὰ εἰσαγάγῃς δύο κείμενα τῆς Γραφῆς μεταξὺ ἀδελφῶν ὁμοφρόνων, ἐν ἐπὶ τοῦ παρόντος ὄχι καὶ ὁμογλώσσων.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν λαλοῦμεν, λέγεις, τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰς γραφὰς μεταφρασμένας, εἰς ταύτην τὴν ὁποίαν λαλοῦμεν. Ἄν ὑποθέσω διὰ μίαν στιγμὴν τὴν αὐτὴν καὶ ἐδῶ ἀνάγκην, μολονότι εἶναι τὸ ἐναντίον, μεταβαλλομένης μεθ' ἡμέραν ἀναισθητικῶς τῆς γλώσσης τοῦ ἔθνους ἐπὶ τὸ τελειότερον, σὲ λέγω πάλιν ὅτι δὲν ἐννοῶ τὸν λόγον τῆς ἐκπροτιμήσεως τοῦ Ἑβραϊκοῦ, καὶ τὸ κυριώτερον ἀπ' ἑλα, βλέπω ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεώς σου δὲν εἶναι γλῶσσα τὴν ὁποίαν λαλοῦμεν.

Ἐν Κεφαλαίῳ, Κ'. Βάμβρα: λέγεις ὅτι εἶσαι εἰς τῶν ἀπὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ μεταφραστῶν τῆς Γραφῆς, ἐν ᾧ Ἑβραϊκὰ δὲν ἤξεύρεις, καθὼς ἄλλοτε μᾶς τὸ ἐξομολογήθης. Ἢ βεβαίως αὕτη ποῖον κῦρος δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὴν μετάφρασίν σου συμπέρανέ το ὁ ἴδιος. Λέγεις ὅτι μεταφράζεις διὰ νὰ κα-

ταστήσης γνωστὰ εἰς τὸν λαὸν τὰ μεγαλεῖα, τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἐπέισθης καὶ σὺ αὐτὸς, νομίζω, ὅτι ἡ μετάφρασίς σου ἀντὶ τὸ κατὰσθῆναι γνωστὰ τὰ ἀγνωστα, σκοτίζει καὶ τὰ ἀπλᾶ καὶ σαφῆ. Δέγεις ὅτι ἡ μετάφρασις πρέπει νὰ γένη ἀπὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ, διότι αὐτὸ εἶναι τὸ πρωτότυπον· ἀλλ' ἡ μετάφρασις αὕτη ἔγινε πρὸ πολλῶν αἰώνων, ὅταν καὶ Ἑβραῖοι ἦσαν Ἕλληνίζοντες ἀκριβῶς, καὶ Ἕλληνας Ἑβραϊζόντες, καὶ τὸ κείμενον γνησιώτερον καὶ ἡ προφορὰ τῆς Ἑβραϊκῆς ζῶσα, τὴν δὲ μετάφρασιν ταύτην μετεχειρίσθη καὶ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἡ Ἐκκλησία μας ἐκ μιᾶς ἀρχῆς· ἐπομένως, ἂν πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ Ἑβραϊκόν, πρέπει νὰ λαμβάνεται κατὰ δεύτερον λόγον καὶ μόνον ὡς βοηθητικὸν μέσον. Δέγεις ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι σὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου εἴθε οἱ εὐλικρινεῖς πεπαιδευμένοι, οἱ εὐεργέται, οἱ φωστῆρες, οἱ καλοθεληταὶ τοῦ ἔθνους· οἱ δὲ μὴ δεχόμενοι τὴν μετάφρασίν σας εἶναι ὀλίγοι τινὲς, ἀνώνομοι, συκοφάνται, ἐβρώνοντες ἐκ τοῦ σκοτους τῆρ γωνιῆρ των κ. τ. λ. κ. τ. λ. Εἰς τοῦτο σὲ παραπέμπω νὰ ἀναγνώσῃς εἰς τὸν . . ἀριθμὸν τῆς περυσινῆς ἑφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τὴν διακήρυξιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀποδοκιμάζουσαν ἐπισήμως πᾶσαν ἄλλην μετάφρασιν τῆς Θείας Γραφῆς παρὰ τὴν τῶν Ὁ, καὶ σὲ εὐχομαι νὰ μεταβληθῆς καὶ νὰ ἐννοήσῃς ὅτι αἱ αὐτοσχέδιοι αὐταὶ σκέψεις μου δὲν ἔχουν ἄλλον σκοπὸν, εἰμὴ τοὺς ἀπλοῦς καὶ ἀνάγκους ἀδελφούς μας ὑπὲρ τῶν ὁποίων φαίνασαι μεριμνῶν μὲ τοσοῦτον ζῆλον.

Ἐχω τὴν τιμὴν, Κύριε Συντάκτα, κ τ λ.

Εἰς τῶν συνδρομητῶν σου

Ἐπάρχει σκοπὸς προσηλυτισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα; τοῦτο

εἶναι τὸ θέμα τῶν ὀμιλιῶν μας σήμερον· τοῦτο ἔχουν ἀντικείμενον διάφοροι διενέξεις. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Βούργες, τὴν ὁποίαν ἰδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ προαπερασμένον μας φύλλον, δὲν ἀφήκε περὶ τούτου, νομίζομεν, οὔτε ἔχνος ἀμφιβολίας. Ὅλοι ἐπέισθημεν ὅτι ὑπάρχει σκοπὸς, ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος ἐνεργεῖται δολίως καὶ ὑποκεκρυμμένως, ὅτι τείνει πρὸς νόθευσιν τῶν δογμάτων μας καὶ ἀνατροπὴν τῶν ἱερωτέρων τῆς θρησκείας μας βάσεων.

Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην δημοσιεύοντες τὴν ἀκόλουθον, ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας νὰ ἐξαγάγωσι τὸ συμπέρασμα, παρατηροῦντες μόνον ὅτι, ἂν αἱ ἐκφράσεις φαίνονται προσεκτικώτεραι, ὁ σκοπὸς ὅμως εἶναι πάντοτε ὁ αὐτὸς, καὶ τὸ τέρμα τῶν τόσων προσπαθειῶν καὶ ἀγώνων καὶ μάχων τὸ ἴδιον.

Τὸ ἐφ' ἡμῶν μάλιστα, φρονοῦμεν ὅτι, ὅσῳ κρυπτότερον ἐνεργεῖται, τόσῳ κινδυνωδέστερος καταστᾶ ὁ σκοπὸς οὗτος. Διὰ τοῦτο πάλιν συνιστῶμεν εἰς ὅλους, καὶ ἰδίως εἰς τοὺς πνευματικούς μας ποιμένας, τὴν ἄγρυπνον προσοχὴν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φαινόμενα ἀθῶα.

Κ. Συντάκτα τῆς Ε. Σάλπιγκος παρακαλεῖσαι νὰ καταχωρήσῃς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν μεταφρασμένην ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, τὴν ὁποίαν φίλος τις μοὶ διεύθυνε· καὶ ὅστις δυσπιστᾷ καὶ νομίζει αὐτὴν πεπλασμένην, ἄς ἔλθῃ εἰς ἐμὲ νὰ τοῦ δείξω καὶ τὸ πρωτότυπον.

Ἐν Ἀθήναις, 9 Ἰουλίου 1836.

Ὁ συναδελφός καὶ συνδρομητής σου
Ἀρχιμανδρίτης Λρασίσιος.

Αὕτη ἡ ἐπιστολὴ ἐστάλη ἀπὸ τὴν ἐνταῦθα διατρέβοντα

Ιεραπόστολον λεγόμενον Κύριον Χίλλ πρὸς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ συνεταίρους του καὶ ἐτυπώθη εἰς τὸ περιοδικὸν σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον ὁ Ἐπισκοπικὸς ἑρροσκόπος, τὸ ἑκοτὸν ἐκδίδεται ἄγγλιστί εἰς τὸ Χαρτφόρ Κόνν.

Ὁ Ἐπίσκοπος ἑρροσκόπος Τόμος 5, Ἀρ. 38.

Χαρτφόρ — Κόνν. Ἰαννουαρίου 31, 1832.

« Εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι οἱ ἐν οἴκῳ φίλοι μας ἔτοιμοι νὰ ὑποστηρίξωσι μὲ τὴν πρόκεισαν ἐλευθεριότητα, ἂν ὄχι μὲ μεγαλεπρέπειαν, τὸν οὐσιώδη κλάδον τῶν ἀποστολικῶν ἐργασιῶν μας, τὴν τυπογραφίαν δηλαδή τὴν τὸσον ἀπολύτως ἀναγκαίαν διὰ τὸν τέλειον σκοπὸν μας, καὶ χωρὶς τῆς ὁποίας πᾶσαι ἄλλαι ἐργασίαι μας ἀναχαιτίζονται. Ἐθεωρήσουν οἱ φίλοι μας, πῶς θαυσιῶς τὰ τοιαῦτα καταστήματα χρηνοῦνται κατὰ τὴν Μιλίττην, καὶ τότε θέλει γείνηθῃ ὅτι μόλις ἡμεῖς ἀρχίσασμεν τοῦτο τὸ μέρος τῶν ἐργασιῶν μας, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάγωμεν βαθμύδην, ἐπειδὴ κατ' ἀλήθειαν δὲν ἔχομεν τὰ μέσα νὰ ἐκτείνωμεν τὸ ἔργον καὶ, ἂν δὲν μᾶς βοηθήσωσι ταχέως μὲ συναλλαγματικὰς καὶ μὲ ὕλας, θέλομεν ἀναγκασθῆναι νὰ κλείσωμεν τὰς θύρας τοῦ τυπογραφείου μας. Ἀναγκασθῆμεν νὰ δανεισθῶμεν μὲ μὲγάλον τόκον χρήματα, διὰ νὰ ἐπαρκέσωμεν μέχρι τοῦδε εἰς τὰ τῆς τυπογραφίας καὶ τὰς ἀδιακόπους χρηματικὰς ἀπαιτήσεις τῶν περὶ ἡμᾶς. Ὅθεν περιμένομεν διὰ νὰ φθάσουν τὰ μέσα, διὰ νὰ μᾶς ἀνακουφίσουν ἀπὸ ἑνα βάρους, τὸ ὅποιον ψυχραίνει τὸν ζῆλόν μας, καὶ καταπλακώνει τὸ πνεῦμά μας.

Ἄν καὶ εἰς τὰς ἀθήνας διατρίβοντες, μ' ὄλον τοῦτο ἔχομεν καὶ αἴτια διὰ νὰ εὐχαριστώμεθα, εἴμεθα ἀποκοκομμένοι διόλου ἀπὸ συναναστροφῆν, πλὴν αἱ γυναῖκες ἡμῶν εὐρίσκουν

τὴν μεγαλητέραν τέρψιν των εἰς τὰς ἐν τῷ σχολείῳ ἐνασχολήσεις, τὸ βάρος τοῦ ὁποίου ὑποφέρεται ἄνευ ἄλλης γυναικὸς βοηθήματος ἀπὸ τὰς Κυρίας Χίλλ καὶ Ρόπερτσον (ἡ τελευταία ὅμως ἀναγκάσθη ἐσχάτως νὰ τραβιχθῆ ἀπὸ τὸ σχολεῖον ὅπως δι' ὄλου) ἡ δὲ Κυρία Χίλλ μόνη περικυκλοῦται ἀπὸ ἑκατὸν πενήκοντα παῖδας καὶ κοράσια, ἀπὸ δώδεκα ἕως δέκα ὀκτὼ ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, τὰ ὅποια πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἦσαν βρωμερὰ, ἀμαθῆ καὶ ἀπελέκητα· τανῶν ὅμως τακτικὰ, προσεκτικὰ, καὶ ταχέως προκόπτοντα εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς διδασκαλίας μας· ἐν ἐνὶ λόγῳ, τυπικῶς χαρακτῆρος. Ὅθεν καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη των διαδηλοῦται μύριοις τοῖς τρόποις, τὸ δὲ σέβας πρὸς τὴν διδασκαλίαν των ἄβυσσος δὲν ἀπέρχεται οὐδὲ μία ἡμέρα χωρὶς νὰ λαμβάνωμεν δῶρα καὶ ὀπίρας ἐκ τῶν πενσετέρων· καὶ ἐν τῷ εὐχαριστοῦνται νὰ ζοῦν μὲ τρεῖς ἢ τέσσαρας μαύρας ἐλαίας καὶ κομμᾶτι ξηρόψυμον κριθῖνον εἰς τὸ γεῦμα των, πολλάκις φέρουσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐγὰ, ἢ πινακίον μέλιτος, ἢ μίαν ὄρνιθα, πράγματα, τὰ ὅποια ἤθελον προξενήσει εἰς αὐτοὺς μεγαλοπρεπέστατον γεῦμα, καὶ τῶν ὁποίων τὸ ἀντίτιμον ἤθελε τοὺς εὐπορίσει. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀμαθῆ καὶ πτωχὴν τάξιν τῶν κορασιῶν ἡ κυρία Χίλλ ἐδιόλεξεν ἕξ διὰ τὰς γνώσεις καὶ ἐπιμελείαν των, ὡς διδασκαλίσας· θέλομεν στείλει ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔργα τῶν χειρῶν ἐκείνων, αἱ ὅποια δὲν ἤξευρον πρὸ ὀλίγων μηνῶν νὰ πιάσουν βελόνην, θαυμαστά· ἡ δὲ πρόσδος αὐτῶν εἰς τὸ μανθάνειν τὸ εὐαγγέλιον εἶναι θαρβύντικῆ δι' ἡμᾶς. Αἱ τελεταί μας τὴν Κυριακὴν εἶναι ἀξιόλογοι· ἂν καὶ μετρίως λαλοῦνται εἰς τὴν γλῶσσαν, εἴμεθα ὅμως καταληπτοί. Ἐν ἀπὸ τὰ κοράσια ἐκφωνεῖ μίαν παράκλησιν· (δὲν ἐκρίναμεν συμφέρον νὰ ἐκτελέσωμεν ὅλας τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς οἱ ἴδιοι ἡμεῖς διὰ νὰ μὴ φανῆ ὅτι ἐπεμβαίνομεν καὶ ἀνακατωνόμεθα, καὶ οὕτω ποιοῦντες, ἀκολουθοῦμεν τὴν συμβουλὴν τῶν κατὰ

τὴν Ἑλλάδα ἀποστόλων μας, ἥτις συνάδει μὲ τὴν γνώμην μας, ἔπειτα ἀποστηθίζουν τὸ πιστεύω, ἄλλοτε πρὸς ποι- κιλίαν τὰς δέκα ἐντολάς· μετὰ ταῦτα ἀναγινώσκουν ἐν κε- φάλαιον τοῦ εὐαγγελίου, τὸ ἀναγινωσκόμενον κατ' ἐκείνην τὴν Κυριακὴν εἰς τὰς ἐκκλησίας των. Τέλος τὸ ἐξηγοῦμεν ἐπιμελῶς εἰς αὐτοὺς, καὶ ἀπολύομεν, ψάλλοντες ὕμνον τινά, τὸν ὁποῖον ἔχομεν διδασκόμενον κατὰ τὸν τόνον τοῦ Ροζε- τρεγάμ.

Πολλάκις ὁ θάλαμος εἶναι πλήρης εἰς ταιαύτην περίεσσαν καθότι μᾶς ἀκροῶνται οἱ γονεῖς τῶν παιδίων, καὶ ξένοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν ἔρχονται χάριν περιεργίας, ἄλλοι δὲ, διὰ νὰ ἀκούσωσι, τί λέγουσιν αὐτοὶ οἱ φίλοι· καὶ ἄλλοι ἀπὸ ὑποψίαν ἀναμφιβόλως, ὅτι τοὺς διδάσκωμεν ξένους Θεοῦς. Ἀλλὰ, μὲ τὴν ἀλήθειαν, ἡ σπουδαία μας ἐπιθυμία καὶ ἀπόφασις εἶναι « Νὰ τοὺς διδάξωμεν τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἀνάστασιν. » Ταῦτα τὰ ἔργα μᾶς ἐνασχολοῦν ἀπὸ τὰς ὀκτώ μέχρι τῶν δέκα πρὶν μεσημβρίας· ἔπειτα ἀρχίζομεν εἰς τὴν οἰκίαν μας τὴν λειτουργίαν· μετὰ μεσημβρίαν, ἀπὸ τελειώσῃ ὁ ἱερεὺς, ἐξέρχόμεθα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν οἰκο- γυνειῶν τῶν πτωχῶν μας μαθητῶν· καὶ συνήθως ἀκούομεν ἐκείνους, οἵτινες πρότερον μᾶς ἐσυκοφάντουν, νὰ μηνύουν εἰς τοὺς γείτονάς των (ἀπὸ τοὺς ὁποίους χωρίζονται ἀπὸ ἕνα κομμάτι τοῦχο), ὅτι πλησιάζει ὁ διδάσκαλος· καὶ τότε βλέ- πομεν κοπάδια παιδίων ἐξερχομένων ἀπὸ τὰς μικρὰς ταλαι- πώρους τρύπας των, οἱ ὁποῖοι τάττονται κατὰ γραμμὴν μὲ τὰς χεῖρας σταυρωμένας ἐπὶ στήθους, καὶ μὲ σέβας καὶ σιωπὴν περιμένοντας κάμμιαν διαταγὴν ἐκ μέρους τῆς δι- δασκαλίσσης· καὶ συχνάκις, πρὶν τὸ παρῆρησώμεν καὶ τὸ ἐμποδίσωμεν, πεσόντας εἰς τοὺς πόδας τοῦ διδασκάλου, τοὺς καταριλοῦσιν. Εἰς τὰς ταιαύτας μας ἐπισκέψεις περιστάσι- κα φρικτῆς δυστυχίας μᾶς γίνονται γνωστά· ὅλον, ἄρρωστοὶ γονεῖς, ἄρρωστοὶ παῖδες, καὶ λιμώττουσαι οἰκογένεια· καὶ, καθ' ὅσον ὁ θεὸς μᾶς ἐχορήγησε μέσα, προσπαθοῦμεν νὰ τοὺς βοηθήσωμεν. »